

Matkaraportti

EAHIL 2020 -konferenssi Be Open Act Together verkossa 16.-20.11.2020 (EAHIL = European Association for Health Information and Libraries) ja Suomen tieteellisen kirjastoseuran (STKS) verkkoseminaari Kirjasto kumppanina – viestinnän onnistumisia ja epäonnistumisia 26.11.2020

Osallistuja:

Ritva Miikki,

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

etunimi.sukunimi@thl.fi

Rahoittaja:

Matka-apuraha LM-tietopalvelut, myöntäjänä BMF, Bibliothecarii Medicinae Fenniae

BMF ry. myönsi minulle LM Tietopalveluiden matka-apurahan terveystieteen kirjasto- ja tietopalveluihin liittyvään ammatilliseen konferenssiin tai workshopiin osallistumista varten vuodelle 2020. Koska alan tieteellisten ja ammatillisten konferenssien osallistuminen paikan päällä ei ollut koronapandemian takia mahdollista, käytin osan apurahasta ja osallistuin EAHIL2020 virtuaalikonferenssiin 16.-20.11.2020 sekä STKS:n verkkoseminaariin 26.11.2020. Sekä EAHIL 2020 että STKS:n verkkoseminaari olivat antoisia. Tässä joitakin poimintoja.

EAHIL2020

Tieteellinen keskustelu muuttaa käsityksiä

Daniel Margocsy Cambridgen yliopistosta konkretisoi avausluennossaan Fabricaa, ensimmäitä kuvitettua anatomian julkaisua esimerkkinä käyttäen sitä kuinka käsitykset kehittyivät ja innovaatiot levisivät 400-500 vuotta sitten. Tuon ajan tietokirjallisuuden lukijat (varakkaat miehet) kommentoivat kallisarvoista ja harvinaislaatuista Fabricaa kirjoittamalla sivuhuomautuksia käsin kirjoitetun ja kuvitetun kirjan marginaaliin. Kommentit välittyivät lukijalta toiselle ja kommentoinnin myötä syntyi uusia, yksinkertaistettuja (piraatti)versioita alkuperäisestä julkaisusta. Alkuperäistä edullisemmat versiot levisivät entistä laajempien yleisöjen saataville. Esitys avasi ikkunan satojen vuosien takaiseen julkaisemisen prosessiin, tuon ajan sensuuriin sekä luostarikirjastojen rooliin tiedon tuottajina, omistajina ja portinvartijoina. Plagiarismi ja piratismi ovat ilmiöinä ikivanhoja. Fabrican tapauksessa nämä koituivat tieteellisen keskustelun voitoksi ja jälkipolvien hyödyksi.

Avoimuuden vaatimukset haastavat kirjastoja kehittämään ratkaisuja

Kuuntelin myös useita esityksiä tutkimusdatan avoimuuspolitiikan ja tutkimusdatan hallinnan vaatimuksista kirjastoille. Esitykset käsittelivät mm.

- tutkimustietojärjestelmiä
- FAIR-periaatteita ja kestävyden vaatimuksia
- politiikkoja, erilaisia datatoimijoiden rooleja, työkaluja ja kirjastojen kehittämiä käytäntöjä avoimen datan haasteisiin.
-

Tutkimuksen vaikuttavuuden arviointi muutoksessa

Konferenssissa käsiteltiin myös tutkimuksen vaikuttavuuden arvioinnin uudistamista. *Robin Ottjes* kertoi Gröningenin yliopiston kirjaston roolista tässä. Gröningenissä päätettiin luopua H-indeksin käytöstä ja alettiin hyödyntää DORA –julistuksen linjauksia ja vaikuttavuuskertomuksia. Tutkimuksen vaikuttavuuden arvioinnin uuden mallin avainsanoja ovat mm. artikkelikohtaisuus, tieteenalapainotetut vaikuttavuuskertoimet ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Infraa ja palveluja avoimen tieteen edistäjille

Natalia Manola kertoi tieteellisen kommunikaation ja avoimen tieteen hyväksi kehitetyistä OpenAIRE - työkaluista ja palveluista. Tutustumisen arvoisia palveluja yhtäläillä tukijoille kuin muillekin avoimen tieteen edistäjille ovat esim. COAR, DataCite, ZENODO ja Argos. Näistä lisätietoa löytyy Open AIRE palvelukatalogista: <https://www.openaire.eu/>

Searchathon – pedagoginen konsepti tiedonhakustrategioiden yhteissuunnittelun oppimiseen

Konferenssissa oli tarjolla iso joukko esityksiä, joissa kollegat jakoivat suoraan käytäntöön sovellettavia kokemuksia ja ideoita. Yksi kiinnostavimmista konferenssissa esitellyistä pedagogisista konsepteista oli Espanjassa toteutettu Searchathon. Siinä yhdistettiin terveystieteiden ja tiedonhakutaitojen opetus lääketieteellisen kirjaston näkyvyyspöytätyöskentelyihin pelillisen kilpailun keinoin.

Lähtökohtana oli tutkimuskysymys, josta osallistujatiimit tuottivat PICO:n ja hakustrategian PubMediin. Tapahtuma kesti puolitoista päivää. Osallistujina oli 8 tiimiä 12 espanjalaisesta kaupungista. Kilpailutiimit muodostettiin ennakkokyselyn perusteella. Osallistujia oli yhteensä 37 ja taustoiltaan he olivat kirjastonhoitajia, sairaanhoitajia, lääkäreitä, terveysalan opiskelijoita ja opettajia sekä lääketieteen toimittajia. Kirjaston partnerina hankkeessa toimi hackathonien järjestämiseen erikoistunut yritys. Koska kyseessä oli kilpailu, oli mukana myös tuomaristo ja osan kustannuksista maksaneita sponsoreita.

Tapahtuma opetti, että ennen kilpailua tarvitaan myös valmennusta. Paikan päällä kampuksella toteutettuna tapahtuma oli osoittautunut toimivaksi, mutta korona-aika on herättänyt myös ajatuksia vastaavanlaisen

tempauksen toteutuksesta verkossa. Lisätietoja: Linking health-sciences training and medical-librarian visibility in a gamified, competitive context. <http://searcathon.es>

Tutkiva ote auttaa tuen ja palvelujen kohdistamisessa

Konferenssissa esiteltiin useita kirjastojen palvelujen ja työn kehittämiseksi toteutettuja tutkimuksia ja selvityksiä.

Giuse Ardita, Donatella Gentili ja Paola Pecci olivat toteuttaneet saalistajajulkaisuihin liittyvän kyselyn biolääketieteen tukijoille. Kyselyllä selvitettiin tutkijoiden henkilökohtaisia julkaisemisen strategioita ja tietoisuutta avoimen julkaisemisen saalistajajulkaisuista, tutkijoiden kohtaamista ongelmista ja tukeen liittyviä odotuksia. 63 % 478 vastanneesta ilmoitti olevansa tietoisia saalistajalehdistä, -kustantajista tai -konferensseista. 17 % vastanneista ei ollut tietoinen näistä lainkaan ja loput olivat epävarmoja.

Tuen tarve oli suurta: 85 % koki tuen tarvetta artikkelin/julkaisun lähettämävaiheessa ja julkaisemisen strategiaan liittyviä kursseja toivoi 75 % vastanneista. Olemassa olevia palveluja kirjatojen asiakkaille ovat mm. viestintä, kirjaston palvelujen markkinointi sekä ohjaus oikean julkaisukanavan valitsemiseksi. Näiden täydennykseksi tutkijat toivoivat listaa saalistajajulkaisuista/kustantajista/konferensseista, laitostason määrärahaa avoimeen julkaisemiseen, julkaisemisen help-deskiä ja koulutusta saalistajien tunnistamiseen.

Elisabeth Nylander Jönköpings yliopistosta kertoi osallistumisestaan national Library of American (MLA) RTI – koulutusohjelman (<https://www.mlanet.org/rti>). Ohjelmassa rakennettiin osajayhteisöä (community of practice), mentoroitiin ja saatiin mentorointia sekä toteutettiin oma tutkimusprojekti. Elisabethin kokemuksen mukaan me kirjastoammattilaiset olemme hyviä välittämään tietoa käytännöistä, mutta omaa työtämme tutkimme liian vähän. Omaksi tutkimuskohteekseen Elisabeth otti itselleen vähiten tutun kohderyhmän: tohtoriopiskelijat. Kokemukset tiiviistä tutkimusyhteistyöstä kohderyhmän kanssa olivat hyvät. Asiakkaat arvostivat sitä, että kirjasto tutkii asiakkaidensa työtä ja siihen liittyviä tarpeita. Yhteistyö ja hyviksi rakentuneet suhteet kohderyhmään avasivat kirjastoammattilaiselle uutta tietoa asiakkaiden työtavoista ja ymmärryksen siitä, etteivät asiakkaat aina tiedä mitä eivät tiedä. Kirjastoammattilaisen itsetutkiskelua vauhditti havainto, että tehdessämme hakuja asiakkaalle, emme aina tajua hakutulosten jatkokäsittelyn asiakkaalta vaatimaa työmäärää. Muita havaintoja olivat:

- Asiakkailta on tarvetta konsultoinnille.
- Palvelujamme markkinointia on parannettava.
- Tarvitsemme omaan työhömmemme sekä mikro- että makrotason näkymän.
- Oman työn ja asiakkaiden tutkimus kannattaa: Hihat ylös ja toimeen.

Kaiken kaikkiaan EAHIL 2020 konferenssin esitykset synnyttivät käytännön ideoita omaan tekemiseen, laajensivat näköaloja tutkimuskirjastojen palvelujen kehittämiseen ja tekivät olemassa olevia verkostoja ja palveluja tutuiksi. Esitykset herättivät tarpeen oman tilannekuvan päivittämiseen. Kuinka ajan tasalla oma käsityksemme asiakkaidemme työstä ja palvelutarpeista on koko ajan muuttuvassa toimintaympäristössä?

STKS:n verkkoseminaari 26.11.2020, Kirjasto kumppanina – viestinnän onnistumisia ja epäonnistumisia

STKS:n verkkoseminaarissa professori Alf Rehn ja teoksen Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista kirjoittanut Zuzana Helinsky kertoivat näkemyksiään näkemyksensä kirjastojen markkinoinnista ja viestinnästä.

Lauseseen ”What got us here won’t get us there” kiteytyy Alf Rehnin viesti tarpeesta pitää silmät ja korvat auki kun irrottaudutaan vanhoista toimintatavoista ja rakennetaan uusia osaamisia. Rehn korosti mielikuvituksen, luovuuden ja leikin tärkeyttä tuntemattomaan tulevaisuuteen suunnatessa. Kuulostaa hyvältä!

Zuzana Helinsky korosti markkinointia sosiaalisena prosessina. Kirjastojen jos minkä kohdalla kyse on juuri tästä. Helinskyn mukaan kirjaston pitää olla näkyvä siellä missä ihmiset hakevat tietoa – verkossa. Helinsky räpäytti esille pitkän listan keinoista, joita voi käyttää markkinoinnin suunnittelun ja toteutuksen tukena. Hän kävi läpi muutamia tulokulmia ja käytännön työkaluja kirjastojen markkinointia tukevan analyysin työkaluiksi. Keskeistä on eritellä, mitä on syytä nostaa markkinoinnin keskiöön ja mikä on taakse jäävää, josta on ehkä aika jopa luopua. Helinsky korosti proaktiivisuutta ja mahdollisimman laajan toimijajoukon osallistamista. Hän korosti myös sisäisen ja ulkoisen markkinoinnin ymmärtämistä erillisinä, tärkeinä markkinoinnin foorumeina. Markkinointikanavia on käytettävissä runsaasti. Tärkeää on kohdentaa markkinointia tarkasti ja luoda jatkuvuutta. Kertasuoritus ei riitä.

<https://www.stks.fi/koulutus/verkkoseminaari-kirjasto-kumppanina-viestinnan-onnistumisia-ja-epaonnistumisia-26-11-2020/>